

Temelji

V tem poglavju **Delovnega dokumenta** so predstavljeni temelji, iz katerih raste vizija misijonarske sinodalne Cerkve; zato nas poglavje vabi k bolj poglobljenemu razumevanju skrivnosti Cerkve. To ni popoln traktat o ekleziologiji; besedilo je umeščeno v službo razločevanja sinodalnega zbora, ki bo zasedal oktobra 2024. Za odgovor na vprašanje »Kako biti sinodalna Cerkev v poslanstvu?« nam je potrebno obzorje, v katero bomo umestili pastoralna in teološka razmišljanja; ob tem pa tudi predloge na poti spreobrnjenja in preoblikovanja (reforme). Konkretni ukrepi, ki jih bo sprejela Cerkev, bodo omogočili, da bomo bolje videli obzorje in globlje razumeli temelje, v krožnosti, ki zaznamuje celotno zgodovino Cerkve.

V Kristusu, luči vseh narodov, smo eno samo Božje ljudstvo, poklicani, da smo znamenje in orodje zedinjenja z Bogom in enotnosti človeškega rodu. To uresničujemo tako, da skupaj hodimo v času, živimo občestvo, ki ga hrani življenje Trojice, in spodbujamo udeležbo vseh v skupnem poslanstvu. Ta vizija je dobro zakoreninjena v živem izročilu Cerkve. Sinodalni proces je omogočil, da je o tem dozorela prenovljena zavest; ta zavest se izraža v ujemanjih, nastalih med sinodalno potjo, ki smo jo začeli leta 2021. Prvo zasedanje sinodalne skupščine (oktobra 2023) jih je prepoznalo, jih zbralo v Sinteznem poročilu ter jih ponovno predstavilo celotni Cerkvi v luči razločevanja, ki bo sklenilo drugo zasedanje.

Cerkev: Božje ljudstvo in zakrament edinstvi

1. Krst v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha ustvarja mistično, dinamično in skupnostno identiteto Božjega ljudstva. To ljudstvo je usmerjeno v polnost življenja, v katero nas je Gospod Jezus popeljal; usmerjeno je v poslanstvo, naj povabimo vsakega moškega in ženskega, da v svobodi sprejme dar odrešenja (prim. Mt 28,18-19). V krstu nas Jezus obleče vase, z nami deli svojo identiteto in poslanstvo (prim. Gal 3,27).

2. »Bog [je] hotel ljudi posvečevati in zveličati ne posamič in brez vsakršne medsebojne zveze, temveč jih je hotel narediti za ljudstvo, ki bi ga v resnici priznavalo in mu sveto služilo« (LG 9) ter bilo deležno občestva Svete Trojice. V svojem ljudstvu in po njem Bog uresničuje in razodeva odrešenje, ki nam ga daje v Kristusu. Sinodalnost je s poklicanostjo vseh k svetosti in poslanstvu – ko romamo k Očetu po sledih Jezusa Kristusa in nas poživlja Sveti Duh – ukoreninjena v tej dinamični viziji Božjega ljudstva. V različnih okoljih to sinodalno in misijonarsko Božje ljudstvo oznanja in pričuje o veseli novici odrešenja; stopa naprej skupaj z vsemi ljudstvi na zemlji, z njihovimi kulturami in religijami, z njimi vodi dialog in jih spremlja.

3. Sinodalni proces je razvil zavest o tem, kaj pomeni biti Božje ljudstvo, zbrano kot »Cerkev iz vsakega rodu, jezika, ljudstva in naroda« (Sintezno poročilo 5), ki v različnih okoljih in kulturah živi svoje potovanje proti Kraljestvu. Božje ljudstvo je skupnostni subjekt, ki gre skozi stopnje zgodovine odrešenja in je na poti k polnosti. Božje ljudstvo ni nikoli vsota krščenih, ampak je »mi« Cerkve. Je skupnostni in zgodovinski subjekt sinodalnosti in poslanstva, da bi vsi lahko prejeli odrešenje, ki ga je pripravil Bog. Ko smo v to ljudstvo vključeni po veri in krstu, nas spremljajo: Devica Marija, ki »sveti tu na zemlji potujočemu božjemu ljudstvu kot znamenje trdnega upanja in tolažbe, dokler ne pride Gospodov dan (prim. 2 Pt 3,10)« (LG 68); apostoli; vsi tisti, ki so pričevali za svojo vero vse do darovanja življenja; vsi uradno priznani svetniki in svetniki za sosednjimi vrati.

4. »Kristus je luč narodov« (LG 1) in ta luč sije na obličje Cerkve, ki je »v Kristusu nekaj zakrament, to je znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinstvo vsega človeškega rodu« (p.t.). Kot luna odbija svetlobo, ki jo prejema od sonca, tako tudi Cerkev sije s svetlobo, ki se nanjo odbija od Kristusa. Svojega poslanstva torej ne more razumeti kot da je namenjeno njej sami, v samoreferenčnem smislu.

Pač pa sprejema odgovornost, da je zakrament vezi, odnosov in občestva zaradi edinosti celotnega človeškega rodu. Da je to tudi v tem času, ki ga tako močno zaznamujeta kriza udeležbe, to je občutka pripadnosti skupni usodi, in vse prepogosto individualistično pojmovanje sreče in s tem odrešenja. Cerkev v poslanstvu sporoča svetu Božji načrt, da bi vse človeštvo združila s seboj v odrešenju. Pri tem ne razglaša sebe, »ampak Jezusa Kristusa kot Gospoda« (2 Kor 4,5). Če tega ne bi počela, bi izgubila svoje bistvo v Kristusu, »kot zakramenta« (prim. LG 1), s tem pa svojo identiteto in smisel svojega obstoja. Na poti k polnosti je Cerkev zakrament Božjega kraljestva v svetu.

Pomen sinodalnosti

5. Po izkušnji zadnjih let bolje razumemo in smo bolj doživeli Izraza *sinodalnost* in *sinodalni*, ki izhajata iz starodavne in ustaljene cerkvene prakse združevanja na sinodah.¹ Vse bolj se ti besedi povezuje z »željo po Cerkvi, ki bi bila bližja življenju ljudi, manj birokratska in bolj odnosna« (Sintezno poročilo 1b), po Cerkvi, ki bo dom in Božja družina. Na prvem zasedanju je skupščina dosegla ujemanje glede pomena »sinodalnosti«, ki je temelj tega Delovnega dokumenta. Namen različnih smeri poglobljenega študija, ki trenutno poteka je, da bi se katoliški pogled bolj osredotočil na to konstitutivno razsežnost Cerkve; v dialogu z drugimi krščanskimi tradicijami pa spoštoval razlike in posebnosti vsake od njih. V najširšem smislu je sinodalnost »hoja kristjanov skupaj s Kristusom in proti Kraljestvu, v povezanosti s celotnim človeštvom; usmerjena je v poslanstvo in vključuje zbiranje na različnih ravneh cerkvenega življenja, medsebojno poslušanje, dialog, skupnostno razločevanje, oblikovanje soglasja kot izraza Kristusove navzočnosti v Duhu in sprejemanje odločitev v diferencirani soodgovornosti« (Sintezno poročilo 1h).

6. Sinodalnost torej označuje »poseben slog, ki opredeljuje življenje in poslanstvo Cerkve« (Mednarodna teološka komisija, št. 70); to je slog, ki izhaja iz poslušanja kot prvega dejanja Cerkve. Vera, ki se rodi iz poslušanja vesele novice (prim. Rim 10,17), tudi živi iz poslušanja: poslušanja Božje besede, poslušanja Svetega Duha, poslušanja drug drugega, poslušanja živega izročila Cerkve in njenega Učiteljstva. V razdobjih sinodalnega procesa je Cerkev ponovno izkusila, kar uči Sveto pismo: oznanjati je mogoče le tisto, kar je človek poslušal in slišal.

7. Sinodalnost »se mora izražati v običajnem načinu življenja in delovanja Cerkve [...] in se uresničuje s skupnim poslušanjem Božje besede in obhajanjem evharistije, bratskim občestvom ter soodgovornostjo in soudeležbo celotnega Božjega ljudstva na različnih ravneh in v razlikovanju različnih služb in vlog v njegovem življenju in poslanstvu« (p. t.). Izraz nato označuje cerkvene strukture in procese, v katerih se sinodalna narava Cerkve izraža na institucionalni ravni, in končno označuje tiste posebne dogodke, v katerih Cerkev skliče pristojna oblast (prim. p.t.). V svojem sklicevanju na resničnost Cerkve kategorija sinodalnosti ne predstavlja izbire nasproti kategoriji občestva. V ekleziologiji Božjega ljudstva, ki jo je oblikoval *Drugi vatikanski koncil*, pojem občestva dejansko izraža globoko vsebino skrivnosti in poslanstva Cerkve, ki ima v obhajanju evharistije svoj vir in vrhunec, namreč zedinjenje s Troedinim Bogom in edinstvo med človeškimi osebami, ki se uresničuje v Kristusu po Svetem Duhu. Sinodalnost v istem kontekstu »označuje poseben način življenja in delovanja Cerkve, Božjega ljudstva, ki se kaže in konkretno uresničuje kot občestvo, ki 'hodi skupaj', ki se srečuje kot zbor in v katerem vsi člani dejavno sodelujejo pri poslanstvu oznanjevanja evangelija« (Mednarodna teološka komisija, št. 6).

8. Sinodalnost nikakor ne pomeni razvrednotenja posebne oblasti in posebne naloge, ki jo je Kristus sam zaupal pastirjem: škofom s prezbiterji, sodelavci in rimskim papežem kot »trajnim ter vidnim

---

¹ Izraz "sinoda" se v tradicijah vzhodnih in zahodnih Cerkev nanaša na ustanove in dogodke, ki so se skozi čas pojavljali v različnih oblikah in so vključevali številne teme. Vse te oblike v vsej njihovi raznolikosti združuje to, da se zberejo, da bi se pogovarjale, razločevale in odločale.

počelom in temeljem edinosti tako škofov kakor množice vernikov« (LG 23). Pač pa ponuja »najprimernejši razlagalni okvir za razumevanje same hierarhične službe« (Papež Frančišek, *Govor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktober 2015) in vabi vso Cerkev, tudi tiste na oblasti, k resničnemu spreobrnjenju in preureditvi.

9. Sinodalnost ni sama sebi namen. Ponuja možnost izražanja narave Cerkve ter omogoča ovrednotenje vseh karizem, poklicev in služb v Cerkvi. Na ta način skupnosti tistih, ki »z vero upirajo pogled v Jezusa« (LG 9) omogoča, da na najprimernejši način oznanja evangelij ženskam in moškim vseh krajev in časov ter je »vidni zakrament« (p. t.) odrešilne edinosti, ki jo je hotel Bog. Sinodalnost in poslanstvo sta tako tesno povezana. Če se drugo zasedanje osredotoča na nekatere vidike sinodalnega življenja, to počne z namenom, da bi bilo poslanstvo bolj učinkovito. Hkrati je sinodalnost pogoj za nadaljevanje ekumenskega potovanja k vidni edinosti vseh kristjanov. S sprejemanjem sadov ekumenskega potovanja v cerkvenih praksah se ukvarja 10. študijska skupina.

Edinost kot harmonija v različnosti

10. Dinamičnost cerkvenega občestva in s tem sinodalnega življenja Cerkve najde svoj zgled in uresničitev v evharističnem bogoslužju. V njem je občestvo vernikov (communio Fidelium) hkrati občestvo Cerkva (communio Ecclesiarum), ki se kaže v občestvu škofov (communio Episcoporum) zaradi zelo starega načela, da je »Cerkev v škofu in škof v Cerkvi« (Sv. Ciprijan, *Pismo 66, 8*). V službo občestva je Gospod postavil apostola Petra (prim. Mt 16,18) in njegove naslednike. Rimski škof je zaradi petrinske službe »trajno ter vidno počelo in temelj« (LG 23) edinosti Cerkve, ki se izraža v občestvu vseh vernikov, vseh Cerkva in vseh škofov. Tako se kaže harmonija, ki jo v Cerkvi ustvarja Duh, ki je posebljena skladnost (prim. sv. Bazilij, O psalmu 29, 1).

11. Med sinodalnim procesom se je želja Cerkve po edinosti krepila skupaj z zavedanjem njene raznolikosti. Prav delitev med Cerkvami nas je spomnila, da ni poslanstva brez konteksta, torej brez jasnega zavedanja, da je dar evangelija ponujen ljudem in skupnostim, ki živijo v določenih časih in krajih, ki niso zaprti vase, ampak so nosilci zgodb, ki jih je treba prepoznati, spoštovati in povabiti, da se odprejo širšim obzorjem. Eden največjih darov, prejetih na tej poti, je bila priložnost, da srečamo in praznujemo lepoto »mnogovrstnega obličja Cerkve« (Sv. Janez Pavel II., *Novo Millennio Ineunte*, 40). Sinodalna prenova daje prednost vrednotenju kontekstov kot krajev, kjer se udejanja in uresničuje Božji vesoljni klic, da bi bili del njegovega ljudstva; tistega Božjega kraljestva, ki je »pravičnost, mir in veselje v Svetem Duhu« (Rim 14,17). Tako lahko različne kulture dojamajo enotnost, ki utemeljuje in dopolnjuje njihovo živahno pluralnost. Priznanje in ovrednotenje kontekstov, kultur in raznolikosti je ključ, da bomo rasli kot misijonarska sinodalna Cerkev.

12. Prav tako se vse bolj zavedamo raznolikosti karizem in poklicev, ki jih Sveti Duh nenehno prebujajo v Božjem ljudstvu. To zavedanje poraja željo, da bi rasli v sposobnosti razločevanja teh karizem, razumevanja, kako se umeščajo v življenje delne Cerkve in Cerkve kot celote, predvsem pa, da bi jih izražali v dobro poslanstva. To pomeni tudi poglobljen razmislek o udeležbi v odnosu do občestva in poslanstva. V vseh stopnjah dosedanjega sinodalnega procesa se je pokazala želja po tem, da bi razširili možnosti udeležbe in uresničevanja soodgovornosti vseh krščenih, moških in žensk, v raznolikosti njihovih karizem, poklicev in služb. Ta želja gre v tri smeri. Prva je potreba po »posodobitvi« oznanjevanja in posredovanja vere na načine in s sredstvi, ki ustrezajo sedanjemu času in okolju. Druga je prenova liturgičnega in zakramentalnega življenja, začenši s praznovanji, ki so lepa, dostojanstvena, dostopna, polno udeležena, dobro inkulturirana in spodbujajo poslanstvo. Tretja usmeritev izhaja iz razžaloščenosti nad nezadostno udeležbo mnogih članov Božjega ljudstva na tej poti cerkvene prenove in nad utrujenostjo Cerkve, da bi v polnosti živela zdrav odnos med moškimi in ženskami, med generacijami ter med osebami in skupinami različnih kulturnih identitet in družbenih razmer, zlasti

med revnimi in izključenimi. Ta nemoč v vzajemnosti, udeležbi in občestvu ostaja ovira za popolno prenovo Cerkve v misijonarskem sinodalnem smislu.

Sestre in bratje v Kristusu: obnovljena vzajemnost

13. Prva razlika, s katero se srečamo kot ljudje, je razlika med moškimi in ženskami. Naša poklicanost kristjanov je, da spoštujemo to od Boga dano različnost tako, da v Cerkvi živimo dinamično odnosno vzajemnost kot znamenje za svet. Pri razmišljanju o tej viziji s sinodalne perspektive so prispevki, zbrani v vseh fazah sinodalne poti, izpostavili potrebo po večjem priznanju karizem, poklicanosti in vloge žensk na vseh področjih življenja Cerkve, kar je nujen korak za spodbujanje te odnosne vzajemnosti. Sinodalna perspektiva izpostavlja tri teološke oporne točke kot vodilo za razločevanje: (a) udeležba ima korenine v eklesioloških posledicah krsta; (b) kot ljudstvo krščenih smo poklicani, da ne zakopavamo svojih talentov, ampak da prepoznavamo darove, ki jih Duh izliva na vsakega v dobro skupnosti in sveta; (c) ob spoštovanju poklicanosti vsakega so darovi, ki jih Duh podeljuje vernikom, medsebojno urejeni, udeležbo krščenih pa je treba uresničevati v ključu soodgovornosti. Pri tem razmišljanju nas usmerja pričevanje Svetega pisma: Bog je izbral nekatere ženske za prve priče in glasnice vstajenja. Na podlagi krsta so popolnoma enakopravne, deležne so enakega izliva darov Svetega Duha in so poklicane v službo Kristusovega poslanstva.

14. V tem smislu je treba najprej spremeniti miselnost: spreobrniti se k viziji odnosnosti, soodvisnosti in vzajemnosti med ženskami in moškimi, ki so sestre in bratje v Kristusu, zaradi skupnega poslanstva. Prav občestvo, udeležba in poslanstvo Cerkve trpijo zaradi posledic neuspešnega spreobrnjenja glede odnosov in struktur. Kot piše v prispevku ene od latinskoameriških škofovskih konferenc: »Cerkev, v kateri se lahko vsi člani čutijo soodgovorne, je tudi privlačna in verodostojna«.

15. Prispevki škofovskih konferenc priznavajo, da je veliko področij cerkvenega življenja odprtih za udeležbo žensk. Vendar tudi ugotavljajo, da možnosti udeležbe pogosto ostajajo neizkoriščene. Zato predlagajo, naj drugo zasedanje spodbudi ozaveščanje o teh možnostih in njihovo razvijanje v župnijah, škofijah in drugih cerkvenih stvarnostih, vključno z možnostjo udeležbe na odgovornih mestih. Pozivajo tudi k raziskovanju nadaljnjih službenih in pastoralnih oblik, ki bodo bolje izrazile karizme, ki jih Duh izliva na ženske; naj bo to odgovor na pastoralne potrebe našega časa. Latinskoameriška škofovska konferenca je to izrazila takole: »V naši kulturi je še vedno močno prisoten mačizem, medtem ko je potrebna dejavnejša udeležba žensk na vseh področjih v Cerkvi. Kot pravi papež Frančišek, je v procesih odločanja in v različnih oblikah pastore in poslanstva njihov pogled nepogrešljiv.«

16. Iz prispevkov škofovskih konferenc so izšle konkretne zahteve za obravnavo na drugem zasedanju. Med drugim: a) spodbujanje krajev za dialog v Cerkvi, kjer bi si ženske lahko izmenjale izkušnje, karizme, spretnosti, duhovna, teološka in pastoralna spoznanja za dobro celotne Cerkve; b) izdatnejša udeležba žensk v cerkvenih procesih razločevanja in v vseh fazah odločanja (tako v pripravi kakor tudi v sprejemanju odločitev); c) večja možnost dostopa do odgovornih položajev v škofijah in cerkvenih ustanovah v skladu z obstoječimi določbami; d) močnejše priznavanje in podpiranje življenja in karizem redovnic ter njihovo zaposlovanje na odgovornih položajih; e) dostop žensk do odgovornih položajev v semeniščih, inštitutih in teoloških fakultetah; f) povečanje števila sodnic v kanoničnih procesih. Prispevki še naprej pozivajo tudi k pozornosti glede uporabe govorice in podob iz Svetega pisma in izročila pri pridiganju, poučevanju, katehezi in v cerkvenih dokumentih.

17. Medtem ko nekatere krajevne Cerkve pozivajo, naj bodo ženske sprejete v diakonsko službo, druge temu nasprotujejo. Dobro bo, da se o tem vprašanju, ki pa ne bo predmet drugega zasedanja, še nadaljuje razmislek, in sicer v ustreznem času in na ustrezen način. Sadovi študijske skupine št. 5 – ta bo upoštevala rezultate dveh komisij, ki sta se s tem vprašanjem ukvarjali v preteklosti – bodo prispevali k zorenju te misli.

18. Mnoge zahteve, ki so bile izrečene glede udeležbe žensk, veljajo tudi v povezavi z udeležbo moških; saj pogosto tarnamo, da so moški pomanjkljivo udeleženi v življenju Cerkve. Pri razmišljanju o vlogi žensk je izpostavljena želja po krepitvi vseh služb, ki jih opravljajo laiki, tako moški kot ženske. Izražena je zahteva, naj ustrezno usposobljeni verniki laiki, tako moški kot ženske, sodelujejo pri oznanjevanju Božje besede tudi med obhajanjem evharistije.

Klic k spreobrnjenju in preureditvi

19. Jezus je svoje javno delovanje začel s pozivom k spreobrnjenju (prim. Mk 1,15). Gre za povabilo, naj ponovno premislimo o osebnih in skupnostnih načinih življenja ter dovolimo, da nas Duh preobrazi. Nobena reforma se ne more omejiti samo na strukture, ampak mora biti ukoreninjena v notranji preobrazbi po »mislih in čutenju Kristusa Jezusa« (prim. Flp 2,5). Prvo spreobrnjenje za sinodalno Cerkev je spreobrnjenje k poslušanju; ponovno ga odkrivamo kot enega največjih sadov dosedanjega potovanja. Najprej poslušamo Svetega Duha, ki je pravi voditelj sinode, nato pa poslušamo drug drugega, kar je temeljno navodilo za poslanstvo.

20. Sinodalni slog Cerkve ponuja mnogo pomembnih spoznanj za vse človeštvo. V dobi, ki jo zaznamujejo vse večja neenakost, rastoče razočaranje nad tradicionalnimi modeli upravljanja, razočaranost nad delovanjem demokracije in nad prevlado tržnega modela v medčloveških odnosih ter skušnjava, da bi konflikte reševali s silo namesto z dialogom, bi sinoda lahko ponudila navdih za prihodnost naših družb. Njena privlačnost izhaja iz dejstva, da sinodalnost ni strategija upravljanja, temveč izkušnja, ki jo je treba živeti in obhajati v hvaležnosti. Sinodalni način doživljanja odnosov je socialno pričevanje, ki odgovarja na globoko človeško potrebo po sprejetosti in priznanju v konkretni skupnosti. Je izziv, postavljen nasproti vse večje izoliranosti ljudi in kulturnemu individualizmu, ki ga je pogosto prevzela celo Cerkev; poziva nas h krepitvi medsebojne skrbi, soodvisnosti in soodgovornosti za skupno dobro. Je tudi izziv pretiranemu družbenemu komunitarizmu, ki ljudi tlači in jim ne dovoljuje, da bi bili svobodni nosilci lastnega razvoja. Pripravljenost, ki jo spodbuja sinodalni način življenja, in sicer prisluhniti vsem, zlasti revnim, je v ostrem nasprotju s svetom, v katerem močni odrivajo na obrobje revne in manjšine. Konkretnost sinodalnega procesa je pokazala, kako zelo mora Cerkev sama rasti v tej razsežnosti. S tem vprašanjem se še naprej ukvarja študijska skupina št. 2.

21. Na vseh stopnjah sinodalnega procesa je močno odmevala potreba po ozdravljenju, spravi in ponovni vzpostavitvi zaupanja v Cerkvi in družbi. To je temeljna usmeritev misijonarske zavzetosti Božjega ljudstva v našem svetu in hkrati dar, ki ga moramo priklicati od zgoraj. Že sama želja, da bi stopali po tej poti, predstavlja sad sinodalne preнове.